

Lakivaliokunnan mietintö n:o 13 hallituksen esityksen johdosta laiksi sukunimilain muuttamisesta

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 28 päivältä syyskuuta 1990 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen n:o 140.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina lainsäädäntöjohtaja Kaarina Buure-Hägglund oikeusministeriöstä, ylijohtaja Hannu Tulkki väestörekisterikeskuksesta, sihteeri Juhani Ketomäki nimilautakunnasta, väestörekisteritarkastaja Erkki Huhta kirkkohallituksesta, kirkkoherra Veikko Purmonen Helsingin ortodoksisesta seurakunnasta, pääsihteeri Jaakko Itälä Mannerheimin Lastensuojeluliitosta ja lakitieteen lisensiaatti Pentti Voipio Suomen Sukututkimusseurasta.

Hallituksen esitys. Esityksessä ehdotetaan sukunimilain säännösten tarkistamista siten, että sukunimen muutoshakemusten käsittely nopeutuisi ja nimiviranomaisten työ määrä väheneisi nykyisestä. Kaikista sukunimen muutoshakemuksista ei enää tarvitsisi pyytää nimilautakunnan lausuntoa eikä tiedottaa virallisessa lehdessä. Sukunimen muuttaminen ilmoitusmenettelyllä olisi mahdollista aikaisempaa useammassa tapauksessa.

Samalla ehdotetaan etunimeä koskevat säännökset sijoitettaviksi nykyiseen sukunimilakiin, josta tulisi etu- ja sukunimilaki. Etunimeä koskevia säännöksiä tarkistettaisiin siten, että etunimen ja sukunimen muuttamisessa noudatettava menettely olisi yhdenmukainen. Etunimikin voitaisiin eräissä tapauksissa muuttaa ilmoitusmenettelyllä. Sukunimilain kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset ulotettaisiin myös etunimiin.

Laki on tarkoitus saattaa voimaan noin kahdeksan kuukauden kuluttua sen vahvistamisesta.

Valiokunnan kannanotot. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valiokunta puoltaa hallituksen

esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Hallituksen esityksen pyrkimys nimenmuutosmenettelyn nopeuttamiseen ja yksinkertaistamiseen on hyvä ja kannatettava. Valiokunta pitää tärkeänä, että menettelyn toimivuutta edelleen seurataan ja, mikäli mahdollista, ilmoitusmenettelyn käyttöä laajennetaan.

Lakiehdotuksen yksityiskohdista valiokunta esittää seuraavaa.

Lain nimike. Sukunimilain nimike ehdotetaan muutettavaksi etu- ja sukunimilaksi. Valiokunta pitää ehdotusta kömpelönä ja käytännössä hankalana. Valiokunta ehdottaa uudeksi nimikkeeksi nimilakia.

11 ja 12 §. Käytännössä syntyneiden tulkin- taongelmien ratkaisemiseksi 12 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että ilman erityistä syytä uudeksi sukunimeksi ei voitaisi hyväksyä Suomessa väestörekisteriin merkittyä omaleimaista sukunimeä. Muilta osin momentti pysyisi ennallaan. Säännösehdotus noudattaa vuonna 1985 säädettyyn sukunimilakiin kirjatua vakiintunutta käytäntöä, jonka mukaan kaikkia suomalaisia sukunimiä ei suojata.

Valiokunta pitää määrittelyä ”omaleimainen” tulkinnanvaraisena ja epäyhtenäiseen käytäntöön johtavana. Kun automaattisen tietojenkäsittelyn käyttöön ottaminen on nyttemmin tehnyt mahdolliseksi kaikkien nimien tasaveroisen kohtelun, valiokunta ehdottaa, että sana ”omaleimainen” poistetaan 12 §:n 1 momentista. Tällöin suojataan kaikki nykyisin käytössä olevat sukunimet sekä yleisesti tunnetut kotimaiset ja vierasmaalaiset sukunimet, vaikka niitä ei olisikaan nykyisin käytössä Suomessa — lähinnä historiallisesti tunnetut sukunimet. Sen sijaan muut nimet, joiden viimeiset kantajat ovat kuolleet, eivät nauti suojaa.

Lakiehdotuksen 11 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan uudeksi sukunimeksi ei voida

hyväksyä erittäin yleistä sukunimeä. Valiokunnan 12 §:ään ehdottama muutos tekee po. 2 kohdan tarpeettomaksi. Näin ollen valiokunta ehdottaa sen poistamista.

11 ja 32 b §. Lakiehdotuksen mukaan uudeksi suku- tai etunimeksi ei voida hyväksyä nimeä, joka muodostus- tai kirjoitustavaltaan on kotimaisen kielenkäytön vastainen (11 §:n 1 momentin 1 kohta ja 32 b §:n 2 momentin 1 kohta).

Valiokuntakäsittelyssä on määrittelyä ”kotimaisen kielenkäytön vastainen” verrattu pykälän perusteluissa esiintyvään termiin ”kotimaisen nimikäytännön vastainen”. Termi ”nimikäytännön vastainen” kattaisi kaikki kyseeseen tulevat ”kotimaisen kielenkäytön vastaiset” nimet ja myös ne poikkeustapaukset, joissa esim. oikeinkirjoitus ei ole nykyisen kotimaisen kirjoitustavan mukainen, mutta kuuluu vakiintuneeseen nimikäytäntöön, tai joissa muuhun kielenkäyttöön kuuluva rakenne ei kuulu vakiintuneeseen nimikäytäntöön. Valiokunta pi-

tää tätä termiä nimilainsäädäntöön sopivampana ja sen vuoksi ehdottaa, että puheena olevissa lainkohdissa käytetty sanonta ”kotimaisen kielenkäytön vastainen” muutetaan sanonnaksi ”kotimaisen nimikäytännön vastainen”.

32 c §. Pykälässä ehdotetaan ilmoitusmenettelyn käyttöönottoa myös etunimiä muutettaessa.

Säännös sinänsä on asiallinen. Siltä varalta, että rekisteriviranomaiselle ilmoitetaan erikoinen etunimi, jonka hyväksyttävyydestä ja asianmukaisuudesta ei ole varmuutta, rekisteriviranomaisille on annettava menettelytapaohjeet niin, että nimikäytäntö muodostuu koko maassa yhdenmukaiseksi.

Edellä lausutun perusteella lakivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

sukunimilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 9 päivänä elokuuta 1985 annetun sukunimilain (694/85) nimike, 1 §, 4 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti, 6 §, 9 §:n 2 momentti, 11 §:n 2 momentti, 12 §:n 1 momentti, 17 §:n 1 momentti, 22 §, 26 §:n 1 momentti, 33 §:n 1 ja 3 momentti ja 34 §:n 2 momentti sekä *lisätään* lakiin uusi 4 a ja 8 a §, 18 §:ään uusi 2 momentti sekä lakiin uusi 6 a luku seuraavasti:

Nimilaki

1, 4—6, 8 a ja 9 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

11 §

*Uuden sukunimen hyväksymisen
yleiset esteet*

Ilman erityistä syytä ei uudeksi sukunimeksi voida hyväksyä nimeä:

1) joka muodoltaan tai kirjoitustavaltaan on kotimaisen *nimikäytännön* vastainen;

(2 kohta *poist.*)

(2 ja 3 kohta kuten 3 ja 4 kohta hallituksen esityksessä)

12 §

Suojatut nimet ja tunnukset

Uudeksi sukunimeksi ei voida hyväksyä (*poist.*) sukunimeä, joka on Suomessa merkitty väestörekisteriin, eikä nimeä, jonka yleisesti tiedetään vakiintuneen määrätyn kotimaisen tai vierasmaalaisen suvun nimeksi, ellei tähän ole erityistä syytä.

17, 18, 22 ja 26 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

6 a luku

Etunimi

32 a §

(Kuten hallituksen esityksessä)

32 b §

Etunimen hyväksymisen yleiset esteet

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Ilman 3 momentissa mainittua syytä ei etunimeksi voida hyväksyä:

1) nimeä, joka muodoltaan tai kirjoitustavaltaan on kotimaisen *nimikäytännön* vastainen;

(2—4 kohta kuten hallituksen esityksessä)
(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

32 c — 32 f §

(Kuten hallituksen esityksessä)

7 luku

Erinäiset säännökset

33 ja 34 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset
(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 1990

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Björkstrand, varapuheenjohtaja Urpilainen sekä jäsenet Hacklin, Häkämies, Jokinen, Jätteen-

mäki, Linnainmaa, Moilanen, Niinistö, Pohjola, Ryyänen, Taina, Tykkyläinen, Vähänäkki ja Väistö.

